2021 року" від 25.06.2013р. №344/2013 [Текст] // Урядовий кур'єр. – 29 серпня 2013 р. – четвер, № 155.–С. 9-11.

11. *Черненко Т. В.* Впровадження зовнішнього незалежного оцінювання та актуальні проблеми освіти як стратегічної галузі модернізації України / Т. В. Черненко // Стратегічні пріоритети. – №2 (19), 2011 р. – С. 62-66.

Зеленский К. В. Независимое распределение поступающих как методология расширения равного доступа к высшему образованию.

Обеспечение равного доступа к высшему образованию является одной из главных законодательно определенных норм. В статье предлагается методология независимого распределения поступающих между учебными заведениями как инструмент расширения возможностей реализации права на равный доступ к высшему образованию. Предлагается алгоритм автоматизированного распределения поступающих по специальностям и учебными заведениями.

Ключевые слова: *доступ к высшему образованию, специальность, независимое распределение, бланк-заявление поступающего.*

Zelenskiy K. Independent distribution of entrants as the methodology of equal access widening to higher education.

Ensuring of equal access to higher education is one of the main items of the statutory standards. The article offers the methodology of independent distribution of entrants among educational institutions as an implement to widen opportunities of rights realization for equal access to higher education. The algorithm of automatic distribution of entrants according to specialities and educational institutions is proposed.

Keywords: *access to higher education, speciality, independent distribution, entrants application form.*

Ішутіна О. Є.
Державний вищий навчальний заклад
"Донбаський державний педагогічний університет"
(Слов'янськ, Україна)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ РІДНОЇ МОВИ

У статті обґрунтовано необхідність вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога в межах лінгвометодичного моніторингу, визначено його теоретико-методичні засади та проаналізовано переважні методи реалізації.

Ключові слова: *компетентність, соціокультурна компетентність учителя-філолога, структура соціокультурної компетентності, лінгвометодичний моніторинг, критерії моніторингу, методи моніторингу.*

Початок нового тисячоліття став для України періодом глобальних суспільних зрушень, які знайшли своє відображення в усіх сферах людського життя і в національній системі освіти зокрема. Зміна освітньої парадигми з когнітивної на компетентнісну, збільшення обсягу знань, якими має володіти випускник навчального закладу, інформатизація процесу навчання та європейська інтеграція вітчизняної освіти вимагають від науковців і методистів розробки нових способів розв'язання сучасних освітянських проблем. Як зазначає В. Андрущенко, "європейська педагогіка знаходиться нині у стані конструктивного пошуку, формування нових моделей і підходів до підготовки вчителя, компетенції якого відповідали б вимогам часу" [3, с. 37].

Відповіддю на запити сучасності стало розроблення законодавчо-нормативної бази

документів, які визначають вектор української освіти, регулюють основні педагогічні засади й принципи вітчизняної науки та окреслюють її основні змістові напрями. У Педагогічній Конституції Європи, галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошено на неперecічній ролі вчителя взагалі, та вчителя рідної мови зокрема, як носія й транслятора національної культури й духовності [1; 2].

Саме він забезпечуватиме "формування особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі" [2]. Через це проблема формування, розвитку й вимірювання соціокультурної компетентності вчителя-філолога постала надзвичайно гостро й потребує теоретичних і практичних досліджень.

Наразі у вітчизняній науковій літературі наявне коло досліджень соціокультурної компетентності педагога, і зокрема вчителя-філолога, де визначено сутність цього інтегративного утворення особистості, його структуру, шляхи формування тощо. Загальні методичні підходи до формування соціокультурної компетентності студента-філолога під час його лінгвометодичної підготовки викладено в працях А. Галенко, О. Горошкіної, Т. Колодько, Л. Мацько, Н. Остапенко, О. Семеног, О. Усик, С. Шехавцової та ін. [7; 12-15].

При цьому не менш важливе питання вимірювання рівня сформованості та якості соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога, якої він набуває в процесі фахової лінгвометодичної підготовки, поки що не знайшло належного висвітлення у науковій літературі. Разом із тим комплексне вимірювання якості формування кожної із компетентностей, її систематичний моніторинг є однією із провідних вимог компетентнісної освітньої парадигми.

Зважаючи на важливість проблеми вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-словесника, **метою** нашої статті визначаємо характеристику теоретико-методичних засад лінгвометодичного моніторингу соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Для реалізації мети необхідно розв'язати такі **завдання**: з'ясувати специфічні ознаки поняття "соціокультурна компетентність вчителя-філолога"; визначити її структуру та критерії сформованості; обґрунтувати необхідність моніторингу соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога; окреслити основні методи її вимірювання.

Під час визначення теоретичних підвалин моніторингу соціокультурної компетентності вчителя-словесника найпершим кроком має стати з'ясування сутності поняття "соціокультурна компетентність студента-філолога", адже її основні ознаки мають з необхідністю відбиватися в процесі вимірювання.

Характеризуючи лінгводидактичну компетентність майбутнього вчителя української мови, Н. Остапенко виокремлює її аксіологічний (культурологічний) складник та визначає його як "здатність майбутнього вчителя української мови і літератури використовувати національні, загальнолюдські, духовні цінності і на зразках взірцевих текстів навчати інших виразно читати, грамотно писати, вміло й доречно висловлюватись, бути чемним і вихованим, виховувати ціннісні орієнтації та використовувати досвід емоційно-ціннісного ставлення до дійсності" [13]. Як бачимо, у тлумаченні культурологічної компетентності вчителя-філолога Н. Остапенко більше уваги приділяє її комунікативному чиннику.

Натомість О. Усик у своєму визначенні здебільшого характеризує культурологічний складник соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: "інтегративна властивість особистості, що виражається в гармонії етнокультурознавчої, етнолінгвістичної, соціолінгвістичної компетенцій, які дозволяють індивіду розуміти закономірності розвитку культури як процесу створення, збереження й трансляції загальнолюдських цінностей, орієнтуватись у традиціях, реаліях, звичаях, духовних

цінностях не лише свого народу, але й інших націй, уміти спілкуватись, оперуючи культурними поняттями й реаліями; передбачають розкриття особистісного виміру культурної історії людства, освоєння культурного циклу буття людства, сприяють формуванню уявлення індивіда про себе як про суб'єкта культурно-історичного процесу, творця культурних цінностей [14].

На нашу думку, різні дефініції соціокультурної компетентності вчителя-філолога не суперечать, а скоріше доповнюють одна одну, з акцентацією уваги на різних сторонах одного поняття – комунікативній та культурологічній. Ці визначення доводять, що для комплексної характеристики соціокультурної компетентності вчителя рідної мови комунікативний і культурологічний підходи однаково важливі та взаємозалежні, адже в мовленні вчителя-філолога повною мірою відбиваються його особистісні соціокультурні надбання, а соціокультурне середовище є творцем його комунікативної компетентності.

Не менш важливим питанням для вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога є визначення її структури, позаяк основні складові цього інтегративного утворення особистості, на нашу думку, мають водночас виступати і як критерії оцінювання його сформованості.

Структуру соціокультурної компетентності педагога по-різному представлено в дослідженнях сучасних науковців, зокрема М. Боліна, Р. Гришкова, О. Кузнєцова, В. Сафонова та ін. виокремлюють у ній три компоненти: види компетенцій (загальнокультурна, культурознавча, лінгвокраїнознавча, соціолінгвістична); форму прояву компетенції (вербальна/невербальна); професійний аспект [7]. Інші учені (С. Шехавцова та ін.) визначають такі компоненти соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови: лінгвокультурна, соціолінгвістична, етнопсихологічна та комунікативна компетентності [15]. Дещо іншого погляду дотримується О. Горошкіна, трактуючи соціокультурну компетентність філолога як складник його загальної комунікативної компетентності і виокремлюючи в її складі лінгвокраєзначий, лінгвокраїнознавчий та полікультурний компоненти [6].

Поряд із цим значна частина сучасних науковців (Н. Білоцерківська, Т. Колодько, О. Усик та ін.) розглядають структуру соціокультурної компетентності вчителя-філолога з діяльнісних позицій і визначають у її складі когнітивний (знаннєвий), мотиваційно-цільовий, операційно-діяльнісний, аналітико-рефлексивний і творчий складники [5; 12; 14]. На наш погляд, останній підхід до визначення структури соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-словесника найбільш повно окреслює як аспекти її формування, так і вияву в професійній діяльності.

Як бачимо з аналізу наукових джерел, на сьогодні ще не вироблено єдиних методичних підходів до визначення критеріїв вимірювання соціокультурної компетентності вчителя-філолога, проте найбільш повно структуру соціокультурної компетентності вчителя-філолога окреслюють когнітивний, поведінковий та рефлексивний компоненти, що створюють підвалини для відповідних критеріїв оцінювання соціокультурної компетентності.

Піднімаючи питання шляхів та способів вимірювання соціокультурної компетентності вчителя-філолога, зауважимо, що його доцільно проводити в процесі лінгвометодичної підготовки студентів, адже лінгвометодична компетентність посідає чільне місце та є об'єднувальною й системоутворювальною для інших компетентностей професіограми майбутнього вчителя. Спираючись на вже існуючі визначення соціокультурної компетентності, розроблені методичні шляхи її формування, структуру тощо, вважаємо лінгвометодичний моніторинг найбільш адекватним для систематичного, повного та об'єктивного вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога в процесі його лінгвометодичної підготовки.

Керуючись наявними в науковій і методичній літературі дефініціями педагогічного та професіографічного моніторингу (Н. Байдацька, А. Денисенко, В. Зінченко, Н. Силіна

та ін.), під лінгвометодичним моніторингом розуміємо частковий різновид професіографічного моніторингу, що являє собою спеціальний комплекс заходів безперервного спостереження, виявлення, вимірювання й оцінювання стану лінгвометодичної компетентності студентів упродовж усього терміну лінгвометодичної підготовки у виші, а також узагальнення й прогнозування динаміки та основних тенденцій її розвитку на підставі отриманих об'єктивних показників [10].

Відповідно до мети лінгвометодичного моніторингу для вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога має застосовуватися відповідний комплекс **методів вимірювання**. Найбільш сприятливими для оцінювання рівня сформованості соціокультурної компетентності студентів у процесі їхньої лінгвометодичної підготовки вважаємо поточні спостереження, опитувальні методи (інтерв'ю, бесіда, анкетування тощо). Окремої уваги заслуговує метод ситуацій та презентацій, аналіз результатів навчально-професійної діяльності, метод портфоліо. Ці методи дозволять проаналізувати не лише знаннєвий компонент соціокультурної компетентності, а й мотиваційно-діяльнісний, готовність та вміння студента реалізовувати соціокультурну змістову лінію Державного стандарту базової і повної середньої освіти в педагогічній діяльності.

Так, метод портфоліо в методичній літературі розглядається як інноваційний засіб, який забезпечує цілісний портрет особистості, цілісну картину особистісних характеристик, яку студент складає та відстежує самостійно; як пакет робочих матеріалів, які унаочнюють досвід студентів щодо опанування професійної соціокультурної компетентності [11]. Такий пакет матеріалів надає студенту та викладачеві можливість за результатами навчальної діяльності, представленої в портфелі, самостійно чи сумісно аналізувати обсяг роботи та спектр досягнень студента в галузі його професійної компетентності, динаміку оволодіння в різноманітних аспектах, а також досвід у формуванні соціокультурної компетентності учнів. Однією з переваг цього методу є можливість поточного спостереження за формуванням й розвитком соціокультурної компетентності студентів-філологів у її динаміці.

Крім того, важливою для комплексної оцінки рівня сформованості соціокультурної компетентності як складової професіограми вчителя-філолога є навчальна та виробнича педагогічні практики студентів у загальноосвітніх закладах. Об'єктивність цього виду контролю забезпечується шляхом застосування методу кваліметричної експертизи, який дозволить кількісно виміряти якісні показники рівня сформованості соціокультурної компетентності студентів.

Ґрунтовний аналіз та опис принципів кваліметрії, її сутності та використання в педагогіці представлено в працях Г. Єльникової, Л. Даниленко та ін. [9]. Докладна характеристика й алгоритм організації та проведення педагогічних експертизи, досліджений науковцями, дозволяє говорити про можливість і доцільність застосування цього методу під час моніторингу соціокультурної компетентності.

До незручностей використання педагогічної експертизи можна віднести значні часові витрати на укладання кваліметричної моделі соціокультурної компетентності вчителя-словесника методом експертних оцінок та ранжуванням, а також потребою розробки шкали та опису рівнів сформованості соціокультурної компетентності майбутнього педагога. Проте цей недолік буде компенсовано можливістю об'єктивного, незалежного, повного кількісного вимірювання соціокультурної компетентності майбутнього вчителя під час його лінгвометодичної підготовки та в процесі педагогічної діяльності, використовуючи розроблену базову кваліметричну модель соціокультурної компетентності вчителя рідної мови.

Говорячи про методи моніторингу, не можна оминути увагою тестування, яке на сьогодні є одним із загальновизнаних провідних методів вимірювання [4; 8]. Лінгвометодичне тестування, метою якого є кількісне вимірювання рівня сформованості лінгвометодичної компетентності студента-філолога, обов'язково міститиме в собі

соціокультурний компонент, адже соціокультурна компетентність як ключова знаходить своє відображення в лінгвометодичній, проте рівень представлення соціокультурного складника в лінгвометодичних тестах не буде значним, а репрезентуватиметься через призму лінгвометодичної компетентності. Також він матиме більш теоретичний (знаннєвий) характер, тому можливості лінгвометодичного тестування для комплексного вимірювання будуть обмежені практично повною відсутністю вимірювання мотиваційно-ціннісного та творчого компонентів соціокультурної компетентності.

Висновки. Отже, до основних теоретико-методичних засад моніторингу соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога відносимо: сутність соціокультурної компетентності як інтегративного утворення особистості студента-філолога; її структурні компоненти в їх функціональній єдності; критерії сформованості соціокультурної компетентності, які утворюють підґрунтя для її вимірювання; лінгвометодичний моніторинг як спосіб вимірювання соціокультурної компетентності; методи лінгвометодичного моніторингу соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-словесника.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні та характеристиці змістових напрямів лінгвометодичного моніторингу соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей, а також у побудові моделі моніторингу соціокультурної компетентності майбутніх учителів рідної мови в процесі їхньої лінгвометодичної підготовки.

Використана література:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1176 від 14.08.2013 р. "Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти". – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua /ua//about-ministry/normative/1691-
2. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 р. "Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року". – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/documents/15828.html
3. *Андрущенко В. П.* Проблема формування нового вчителя для Об'єднаної Європи XXI століття [Електронний ресурс] / В. П. Андрущенко // Європейські педагогічні студії. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 1-2. – Режим доступу до журн. : http://www.arpue.org/index.php/uk /chasopys-yevropeiski-pedahohichni-studii/pro-chasopys/vipusk-1-2. – Заголовок з екрану.
4. *Байдацька Н. М.* Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Н. М. Байдацька. – Вінниця, 2007. – 20 с.
5. *Білоцерківська Н. Г.* Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Н. Г. Білоцерківська. – Х., 2009. – 20 с.
6. *Горошкіна О. М.* Підручник як засіб формування соціокультурної компетенції учнів / О. М. Горошкіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 22 (209). – Ч. ІІ. – С. 183-189.
7. *Гришкова Р. О.* Педагогічні засади формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Р. О. Гришкова. – К., 2007. – 38 с.
8. *Денисенко А. О.* Організація моніторингу у виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук : 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки" / А. О. Денисенко. – Х., 2008. – 20 с.
9. *Єльникова Г. В.* Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи / Г. В. Єльникова. – К., 2009. – 480 с.
10. *Ішутіна О. Є.* "Теоретичні засади моніторингу лінгвометодичної компетентності студентів-філологів" / О. Є. Ішутіна // Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. – Луцьк. – 2013 р. – № 2 (додаток 2). – Тематичний випуск "Науково-методичні засади управління якістю освіти у вищих навчальних закладах". – С. 264-270.
11. *Калінін В. О.* Професійний соціокультурний портфель як засіб діагностики рівня сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур / В. О. Калінін // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. – № 19. – С. 125-128.

12. *Остапенко Н. М.* Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Н. М. Остапенко. – К., 2010. – 471 с.
13. *Усик О. Ф.* Формування соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 "Теорія навчання" / О. Ф. Усик. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с.
14. *Шехавцова С. О.* Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / С. О. Шехавцова. – Луганськ, 2009. – 20 с.

Ишутина Е. Е. Теоретико-методические основы мониторинга социокультурной компетентности будущих учителей родного языка.

В статье обоснована необходимость измерения социокультурной компетентности будущего учителя-филолога в рамках лингвометодического мониторинга; определены теоретико-методические основы мониторинга и проанализированы преимущественные методы его реализации.

Ключевые слова: *компетентность, социокультурная компетентность учителя-филолога, структура социокультурной компетентности, лингвометодический мониторинг, критерии мониторинга, методы мониторинга.*

Ishutina O. Theoretical and methodological principles of monitoring of the prospective native language teachers' socio-cultural competence.

In this paper the necessity of measuring of the socio-cultural competence of the prospective native language teachers within linguomethodological monitoring is justified; theoretical and methodological principles of monitoring are defined and the principal methods of implementation are analyzed.

Keywords*: competence, socio-cultural competence of the native language teacher, structure of socio-cultural competence, linguomethodological monitoring, monitoring criteria, methods of monitoring.*

Калібабчук В. О., Стучинська Н. В., Овчаренко В. Ю.
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця

РОЛЬ І МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННО-ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті представлені результати порівняльного аналізу інформатичної компетентності студентів І курсу НМУ імені О. О. Богомольця за останні роки. Досліджено тенденції використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної освіти. Визначено поняття "електронно-освітній комплекс" та його пріоритетну структуру для ефективного навчання медичної хімії майбутніх лікарів.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, вища медична освіта, електронно-освітні ресурси, медична хімія.*

Інтенсифікація вивчення хімії у ВМНЗ вимагає підвищення інформативної ємності змісту освіти та темпу занять за рахунок використання комп'ютерних технологій. Впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) переводить процес навчання медичної хімії на якісно новий рівень, відповідно до вимог сучасного суспільства. Це потребує дослідження сформованості компетенцій студентів та освітньо-інформаційного середовища університету.

Існує ряд суперечностей між дидактичним потенціалом електронно-освітніх ресурсів і рівнем їхнього практичного використання у системі професійної освіти [1–3]. Актуальною є проблема теоретичного обґрунтування і розроблення дидактичних підходів до організації навчання студентів засобами сучасних інформаційно-комунікаційних